

Брюксел, 30 юни 2026 г.
(OR. en)

10456/1/26
REV 1

POLMAR 54
POLGEN 166
COMAR 28
ENV 714
ENER 387
MAR 90
PECHE 235
RELEX 821
SUSTDEV 46
TRANS 410
RECH 273
PROCIV 128

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От: Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от г-жа Martine DEPREZ, директор

Дата на получаване: 11 юни 2026 г.

До: Г-жа Thérèse BLANCHET, генерален секретар на Съвета на Европейския съюз

№ док. Ком.: COM(2026) 530 final

Относно: СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ
Стратегия на ЕС за адаптивни и проспериращи крайбрежни общности с добри условия за живот.

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2026) 530 final.

Приложение: COM(2026) 530 final

Брюксел, 10.6.2026 г.
COM(2026) 530 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Стратегия на ЕС за адаптивни и проспериращи крайбрежни общности с
добри условия за живот.**

1. Въведение

От рибарските селища до крайбрежните градове, ежедневието на 95 милиона души, живеещи по 70 000-километровата брегова линия на ЕС и в крайбрежните райони на ЕС, е тясно свързано с океана.

Географията и идентичността на крайбрежните райони на ЕС предлагат уникални възможности. На границата между сушата и морето крайбрежните общности разполагат със значителни екологични, социални и културни предимства, както и с неизползван потенциал за развитие на устойчивата синя икономика. Те служат като тестови среди за „сини“ иновации и нови устойчиви бизнес модели, действат като пазители на крайбрежната и морската среда, укрепват конкурентоспособността на ЕС, възстановяват морските и крайбрежните екосистеми и съхраняват неговото богато морско културно наследство и неговата идентичност. Те играят ключова роля като местни центрове на морската търговия, туризма и производството на храни и чиста енергия.

В същото време крайбрежните общности в ЕС са най-засегнати от изменението на климата, загубата на морско и крайбрежно биологично разнообразие и замърсяването на морската среда. Небалансираният туризъм, недостигът на достъпни жилища, сезонният характер на икономическата дейност (като туризъм и риболов) и ограничените възможности за заетост, както и рисковете за околната среда и нарастващите хибридни заплахи, създават допълнителни предизвикателства. Поради своето географско положение крайбрежните райони са изложени и на заплахи за сигурността, а в настоящата напрегната геополитическа обстановка те имат стратегическа важност от гледна точка на сигурността и отбраната. Ако не се предприемат мерки, тези предизвикателства могат да застрашат поминъка, сигурността и благоденствието на крайбрежните общности, което ще има по-широки последици за устойчивостта, конкурентоспособността и сигурността на ЕС. Крайбрежните общности в ЕС са изключително разнообразни — от малки рибарски селища до големи индустриални пристанищни градове, като се различават по географско положение, околна среда, управление, култура и демографски условия. Универсалният подход не е нито осъществим, нито ефективен. Поради това стратегиите за развитие трябва да бъдат съобразени с конкретните условия, да се изготвят и прилагат на местно равнище, така че да отразяват специфичните нужди, предизвикателства и възможности.

В съответствие с целите на Европейския пакт за океана¹ за първи път се представя стратегия на ЕС, която обединява предизвикателствата и възможностите пред крайбрежните общности в единна и съгласувана рамка. Специфичните предизвикателства, пред които са изправени островните територии и най-отдалечените региони, се разглеждат в Стратегията на ЕС за островите² и в бъдещата Стратегия на ЕС за най-отдалечените региони.

2. Подход на ЕС към крайбрежните общности

Тъй като много от политиките и фондовете на ЕС засягат крайбрежните райони, съгласуваният подход към тяхното разработване и прилагане може да доведе до максимизиране на полезното взаимодействие между политиките в областта на морския сектор, климата, сближаването, социалната политика, научните изследвания и иновациите, енергетиката и околната среда. Действията на ЕС няма да заменят, а ще

¹ COM(2025) 281 final

² COM(2026) 520 final

допълват националните, регионалните и местните усилия в съответствие с принципа на субсидиарност.

Като поставя крайбрежните общности в центъра на вниманието, тази стратегия дава ясна насока и подпомага държавите членки и заинтересованите страни при планирането, програмирането и изпълнението — както в краткосрочен, така и в дългосрочен план.

Подходът на ЕС към крайбрежните общности трябва да се основава на нуждите и опасенията на хората, живеещи по крайбрежието. Въз основа на консултациите със заинтересованите страни³ и анализ на рисковете и възможностите за крайбрежните общности с подхода на ЕС се определят **три стратегически цели за европейските крайбрежни общности**:

- i. **Просперитет.** Инвестиране в разнообразна и устойчива „синя икономика“, подкрепена от иновации и нови устойчиви бизнес модели, като се гарантира, че тя носи ползи на местно равнище.
- ii. **Адаптивност.** Непрекъснато адаптиране към нарастващите рискове, породени от изменението на климата, и други екологични, икономически и социални рискове и рискове за сигурността, като същевременно се допринася за декарбонизацията, устойчивите практики и намаляването на емисиите на парникови газове в крайбрежните и морските дейности.
- iii. **Добри условия за живот.** Създаване на жизнени, приобщаващи и привлекателни места, където могат да живеят, работят и прекарват свободното си време хората от всички поколения и където могат да процъфтяват морската култура, наследството и местната идентичност.

2.1. Проспериращи крайбрежни общности

(1) Укрепване и диверсифициране на традиционните сектори на синята икономика

Синята икономика на ЕС генерира пряко около 263 млрд. евро годишно брутна добавена стойност. Въпреки че финансирането все още е недостатъчно, инвестиционните възможности в секторите на синята икономика набират скорост.⁴ Знанията в областта на морското дело, иновациите и технологиите, свързани с морето, вече дават тласък на нови бизнес модели и възможности. Бързият напредък в областта на енергията от възобновяеми източници в морето, цифровите решения и наблюдението на океана може да доведе до създаване на работни места, придобиване на умения и привличане на инвестиции за крайбрежните общности. Крайбрежните общности могат да служат като центрове на синята икономика, където иновациите стимулират конкурентоспособността, като подсилват общите икономически показатели на ЕС и същевременно гарантират устойчиво използване на природния капитал на океана. Като насочват инвестициите към регионалните предимства, **стратегии за интелигентна специализация (S3)** насърчават сътрудничеството в местните и регионалните екосистеми за сини иновации, като по този начин стимулират растежа на бизнеса и създаването на работни места в крайбрежните общности. За да се улесни обменът на опит и да се насърчи разширяването на иновациите в ключови екосистеми, като сините биотехнологии, синята биоикономика и интелигентната кръгова аквакултура, Комисията ще продължи да подкрепя тематичната платформа S3 за устойчива синя икономика.⁵

³ Включително [поканата за предоставяне на данни](#), семинари и [сесия](#) по време на Дните на океаните, както и [специално проучване](#).

⁴ Данни за 2023 г. съответно от [Доклада за синята икономика за 2025 г.](#) и [„Следващата вълна на синия растеж — Доклад за инвеститорите за 2026 г.](#)

⁵ [Inforegio — Устойчива синя икономика](#)

Промислената база на синята икономика — включваща корабостроенето, корабоплаването и пристанищата — остава основен стълб на иновационния капацитет, конкурентоспособността и стратегическата автономност на ЕС. **Стратегията на ЕС за пристанищата и Европейската промишлена морска стратегия (EIMS)**⁶ очертават пътища, които се превръщат в нови бизнес възможности и иновации, свързани например с екологичния воден транспорт, енергията от възобновяеми източници в морето и логистиката. Това ще доведе до създаването на висококачествени работни места на местно равнище чрез иновации, инициирани от пристанищата, и промишлени клъстери, като същевременно ще осигури инфраструктурата и свързаността, необходими за конкурентоспособността и сигурността на целия ЕС.

Секторите на рибарството и аквакултурите, включително по-широката верига за създаване на стойност, са гръбнакът на икономиките на много крайбрежни региони. Тези професии с дългогодишна традиция са дълбоко вкоренени в културното наследство на ЕС и са от жизненоважно значение за продоволственото снабдяване на ЕС. Постоянният напредък в устойчивото управление на рибарството в рамките на общата политика в областта на рибарството (ОПОР) е от съществено значение за дългосрочната жизнеспособност на сектора, за местната заетост, за справедливите доходи, за продоволствената сигурност и за обновяването на поколенията (привличането на млади хора в сектора, за да може той да продължи да съществува и в бъдеще).

Последната оценка на Регламента относно общата политика в областта на рибарството (ОПОР)⁷ показва, че напредъкът не е достатъчен: възстановяването на рибните запаси продължава да бъде твърде бавно, а икономическите ползи — твърде малки, което се дължи, наред с другото, на нови предизвикателства, сред които геополитическите събития, изменението на климата и високите цени на енергията. Потенциалът на устойчивите аквакултури все още не се използва в пълна степен. Оценката на ОПОР ще послужи като основа за евентуални реформи на ОПОР и ще бъде в основата на **Визията на Комисията за рибарството и аквакултурите до 2040 г.** — 15-годишна стратегическа рамка, която ще насочва разработването на политиките през следващите десетилетия с цел укрепване на конкурентоспособността, устойчивостта и издръжливостта на секторите. В контекста на тази визия Комисията ще обърне специално внимание на издръжливостта, устойчивостта и просперитета на крайбрежните общности.

Крайбрежният туризъм, който е най-големият работодател в синята икономика, осигурява пряка заетост на милиони европейски граждани⁸. Прекомерният туризъм обаче може да доведе до по-голяма уязвимост спрямо сезонните колебания, пренаселеността, натоварването на ресурсите и инфраструктурата, както и до проблеми с жилищното настаняване. **Предстоящата стратегия на Комисията за устойчив туризъм** има за цел да насърчи модели на по-балансиран, адаптивен и конкурентоспособен туризъм, които да носят ползи на местните общности и на туристите

(2) Възможности за иновации, знания в областта на морското дело и нови модели на стопанска дейност

Знанията в областта на морското дело, „сините“ иновации и технологии дават тласък на нови бизнес модели, носещи ползи както на местно равнище, така и в целия ЕС, а

⁶Съответно COM(2026) 112 и COM(2026) 111.

⁷SWD(2026) 120 final.

⁸ В сектора на крайбрежния туризъм бяха заети над 2,7 милиона души, а в него се генерираха 93 млрд. евро брутна добавена стойност ([Обсерватория на синята икономика на ЕС](#)). Данни от 2023 г.

напредъкът в областта на енергията от възобновяеми източници в морето, цифровите решения и наблюдението на океаните могат да доведат до създаване на работни места и привличане на инвестиции на местно равнище. По същия начин, както беше посочено по-горе, крайбрежните общности могат да служат като центрове на синята икономика.

Бъдещият растеж на синята икономика ще зависи от ускорената цифровизация, използването на данни за океаните и по-доброто познаване на морската и океанската среда. Иновативните модел на стопанска дейност, като например диагностичната поддръжка на морски съоръжения, както и приложенията с двойно предназначение, изискват по-ефективни системи за данни и наблюдение. **Инициативата за наблюдение на океана OceanEye⁹** ще подобри мониторинга и наблюдението на океаните в Европа и по света и ще създаде нови възможности за крайбрежните общности: тя ще **подобри познанията ни за крайбрежните води** и ще засили способността ни да оценяваме климатичните рискове, да откриваме заплахи за морската сигурност и да създаваме възможности за синята икономика на ЕС. Европейската инициатива за наблюдение на океана (OceanEye), в сътрудничество с „Дестинация Земя“ (Destination Earth)¹⁰, ще предоставя данни и инструменти за крайбрежните райони, като подпомага местните иновации в областта на океанските технологии и услугите за данни. Инициативата ще инвестира и в укрепването на емоционалната връзка между гражданите и морето, както и в превръщането на наблюдението на океаните в инструмент за гражданско участие и култура.

Ограничените възможности за заетост и сезонният характер на икономическата дейност (например в туризма и риболова) подкопават благоденствието в някои крайбрежни райони. Иновациите и новите модели на стопанска дейност (например риболовен туризъм, риболовни стопанства, подкрепяни от местната общност, развитие на местни вериги за създаване на стойност, териториално брандиране и нискоτροφични аквакултури) могат да подпомогнат **икономическата диверсификация**. Възобновяемите морски ресурси могат да създадат работни места и да стимулират местния растеж в рамките на синята биоикономика. Предстоящата **Инициатива на ЕС за иновации в синята биоикономика (BlueBIP)** ще укрепи регионалното сътрудничество и полезното взаимодействие между аквакултурите, рибарството, селското стопанство, научните изследвания, местните власти и биотехнологичните производства с цел разработване на практични вериги за създаване на стойност, като например торове на базата на водорасли, превръщане на страничните продукти от рибарството и аквакултурите във фуражи или биоматериали, рециклиране на хранителни вещества между крайбрежните и земеделските райони, както и нисковъглеродни продукти от устойчиви аквакултури. Тези мерки могат да допринесат за икономическата диверсификация, устойчивостта и постигането на целите на кръговата икономика, като укрепят връзките между крайбрежните и вътрешните региони, както и между заинтересованите страни.

Природните кредити и кредитите за син въглерод могат да бъдат механизми за насърчаване на дейностите по възстановяване и за обръщане на тенденцията на загуба на морско биологично разнообразие, като същевременно увеличават поглъщането на въглерод. За да се даде възможност за издаването в бъдеще на **кредити за син въглерод** и търговията с тях, **Комисията ще подкрепи разработването на сертификационна методика на екосистемите, които поглъщат син въглерод (за приливни блата и ливади от морски тревни)**, в рамките на Регламента относно поглъщанията на въглерод и

⁹ OceanEye: засилване на наблюдението и опазването на океаните — Европейска комисия

¹⁰ Инициатива „Дестинация Земя“

въглеродното земеделие (ПВВЗ) от 2024 г. До 2028 г. се планира изготвянето на проект за делегиран акт относно тази методика. Освен това, в рамките на **Пътната карта за природни кредити**¹¹, Комисията изгражда все по-богат портфейл от проекти чрез своите изследователски, иновационни и пилотни инициативи за изпитване на различни варианти, подкрепени от програмите „Хоризонт Европа“, LIFE, Green Assist и други инструменти на ЕС.

Комисията проучва начините за сътрудничество с държавите членки в рамките на общ процес на мониторинг със строги изисквания, който да подпомага отчитането и проверката на инвентаризациите на въглеродните емисии съгласно Регламента за земеползването, промените в земеползването и горското стопанство (ЗПЗГС)¹², както и задълженията по Регламента за възстановяване на природата. Привличането на частни средства за възстановяване, мониторинг и управление на тези екосистеми може да подкрепи тези усилия.

Използването на морското пространство (например за опазване и възстановяване на природата, енергетика, рибарство, аквакултури, корабоплаване и туризъм) е тясно свързано с развитието на крайбрежните общности. С нарастването на конкуренцията за пространство ефективното планиране придобива съществено значение, поради което е необходима модернизация на **Директивата за морско пространствено планиране (ДМПП)**. В Директивата за морско пространствено планиране (ДМПП) е предвидена последователна, прозрачна и основана на научни данни рамка, но предизвикателствата остават, включително нарастващото въздействие на изменението на климата, замърсяването на морската среда и натискът върху околната среда в резултат на засиленото използване на крайбрежните и морските зони, по-силното взаимодействие между сушата и морето, както и необходимостта от по-добро управление на океаните¹³. Предстоящият **Европейски пакт за океана**, чието приемане се очаква до края на 2026 г., има за цел да модернизира ДМПП в съответствие с приоритетите на Пакта за океана. С него ще се ангажират крайбрежните общности в справянето с предизвикателствата, свързани с адаптирането към изменението на климата, съвместното осъществяване на морски дейности, устойчивото използване на природния капитал на океана и засиленото трансгранично сътрудничество.

В рамките на **Стратегията на ЕС за енергията от възобновяеми източници от инсталации в морето**¹⁴ се подкрепят декарбонизацията и енергийната сигурност и се предлагат възможности за крайбрежните общности в областта на високотехнологичното производство, модернизацията на пристанищата, инвестициите във веригите за доставки и услугите по поддръжка, по-специално за вятърна енергия от разположени в морето инсталации, а все повече и за енергията от морските вълни и от приливите и отливите. За ЕС тя укрепва енергийната сигурност и ускорява прехода към постепенно прекратяване на използването на изкопаемите горива. В същото време конкуренцията за крайбрежните и морските територии, както и сложните правила за планиране, могат да забавят издаването на разрешения за нови енергийни проекти и да породят напрежение в отношенията с други сектори, които използват земята и морето, като риболова и опазването на природата. За да се справи с тези предизвикателства, Европейската комисия насърчава държавите членки да укрепят интегрираното морско пространствено планиране и да опростят процедурите за издаване на разрешения, като същевременно гарантират ползи за местните общности и обществена подкрепа чрез участието на

¹¹ COM/2025/374 final

¹² Регламент (ЕС) 2018/841

¹³ COM(2026) 174 final. Втори доклад относно напредъка, постигнат при изпълнението на Директива 2014/89/ЕС

¹⁴ COM(2020) 741 final

крайбрежните общности в инициативи за водено от общностите местно развитие (ВОМР). Подкрепени с близо 1 млрд. евро за периода 2021—2027 г. по Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури (ЕФМДРА) и допълнени от средства по политиката на сближаване на ЕС, инициативите за ВОМР вече носят пряка полза на местните общности¹⁵ чрез подход „отдолу нагоре“ и участието на заинтересованите страни, по-специално за диверсифицирането на доходите. Освен чрез ВОМР подходът, ориентиран към конкретните райони (включително програмите LEADER и „Умни села“), може да отговори на специфичните предизвикателства пред островните и крайбрежните райони. В бъдеще тези инструменти за участие трябва да продължат да се използват и да бъдат по-добре интегрирани в един по-мултисекторен подход към ВОМР, включително чрез бъдещата инициатива BlueVIP.

Обновяването на поколенията е от съществено значение за поддържането на жизнеността и конкурентоспособността на крайбрежните общности. Застаряването на населението и емиграцията на младите хора отслабват местните пазари на труда, предприемачеството и ключови морски сектори като рибарството, аквакултурите или иновативните сини отрасли. Създаването на качествени работни места, ясните възможности за кариерно развитие, силното предлагане на умения и привлекателните предложения за придобиване на умения са от ключово значение за привличането и задържането на младите хора, както и за насърчаването на иновациите. През 2027 г. Комисията ще предложи стратегия за обновяване на поколенията в морския сектор с цел да привлече млади специалисти към професиите в морския сектор и да подкрепи дългосрочната устойчивост и иновациите. В сектора на енергията от възобновяеми източници в морето партньорство в рамките на „Пакт за умения“ ще обучи 124 хиляди души в областта на възобновяемите енергийни източници в морето до 2030 г.

Накрая, инвестициите в цифровата и транспортната свързаност са от жизненоважно значение за икономическия растеж и достъпа до услуги в крайбрежните региони. Държавите членки и регионите могат да използват средствата по политиката на сближаване за подобряване както на физическата, така и на цифровата свързаност. През периода 2021—2027 г. в рамките на политиката за сближаване бяха отпуснати 40 млрд. евро за подкрепа на целите на ЕС за цифров преход, главно с цел преодоляване на цифровото разделение и подобряване на свързаността. Това е особено очевидно в по-слаборазвитите и отдалечени крайбрежни региони и територии, и по-специално на островите, както е отразено в Стратегията на ЕС за островите. Комисията насърчава държавите членки да използват наличните възможности по Механизма за свързване на Европа през оставащия период от настоящия програмен период (2026 г. и 2027 г.) и да се подготвят за изпълнението на проекти в рамките на новата многогодишна финансова рамка.

Основни инициативи — Комисията:

- в контекста на *Визията за рибарството и аквакултурите до 2040 г.* ще обърне специално внимание на адаптивността, устойчивостта и просперитета на крайбрежните общности;
- в рамките на *инициативата OceanEye* ще подпомага заинтересованите страни в крайбрежните райони да използват пълноценно данните за океаните с цел повишаване на тяхната адаптивност и насърчаване на икономическия им растеж;

¹⁵ [Водено от общностите местно развитие в риболовния сектор и крайбрежните общности](#): постижения и изводи. FAMENET, 2025 г.

- *ще подкрепи промишлеността при пилотното внедряване на решения с двойно предназначение и разработването на стандарти за оперативна съвместимост на равнището на ЕС за кораби и технологии с двойно предназначение, като се опира на форматите на инициатива за наблюдение на океана;*
- *в контекста на преразглеждането на рамката за морското пространствено планиране съгласно Европейския пакт за океана ще обърне специално внимание на нуждите на крайбрежните общности;*
- *ще подкрепи разработването на сертификационна методика като следваща стъпка към получаването на кредити за син въглерод;*
- *ще подкрепи създаването на клъстери и вериги за създаване на стойност в областта на синята биоикономика в крайбрежните общности чрез подход за водено от общностите местно развитие в рамките на бъдещата инициатива на ЕС за иновации в синята биоикономика.*

2.2. Устойчиви крайбрежни общности

Последиците от изменението на климата, като например повишаването на нивото на морето и увеличаването на температурата му, ерозията на бреговете, наводненията, бурните приливи, проникването на солена вода и деградацията на екосистемите, засягат все по-силно крайбрежието на ЕС. Те застрашават здравето и безопасността на хората, инфраструктурата, сигурността на водоснабдяването и продоволствената сигурност, оценките на активите и рисковите премии, местните икономики и околната среда. В първата **Европейска оценка на риска, свързан с климата**,¹⁶ крайбрежните райони бяха определени като едни от най-уязвимите към климатични рискове. Тези въздействия излагат обектите на културното и световното наследство на все по-голям риск.

Без мерки за смекчаване на последиците и адаптиране **годишните щети** от наводненията по крайбрежието в ЕС биха могли да се увеличат драстично от 1,25 млрд. евро понастоящем до между 93 млрд. и 961 млрд. евро до края на века, като това би засегнало между 1,5 и 3 млн. души¹⁷. Всеки 1 млрд. евро, инвестиран в адаптиране, обаче би могъл да намали потенциалните щети от наводнения с 14 млрд. евро¹⁸. адаптивността на крайбрежните райони е основен елемент от Стратегията на ЕС за адаптиране към изменението на климата¹⁹. Чрез **мисиите на ЕС: Адаптиране към изменението на климата и възстановяване на нашите океани и води**²⁰ Комисията помага на общностите да оценяват климатичните рискове, да разработват стратегии за адаптиране и да прилагат решения. Работейки в сътрудничество, мисиите насърчават съвместно разработени системни подходи, като обръщат специално внимание на природосъобразните решения, които укрепват устойчивостта на крайбрежните райони към климатичните въздействия като наводнения, ерозия и повишаване на морското равнище. До края на 2026 г. Европейската комисия ще стартира три нови водещи проекта в рамките на инициативата „Адаптиране към изменението на климата“, за които ЕС ще отпусне около 30 млн. евро. Те ще демонстрират интегрирани решения за адаптиране в крайбрежни райони, изложени на сериозни климатични рискове, където множеството и натрупващите се климатични рискове изискват координирани мерки.

¹⁶ [Европейска оценка на риска, свързан с климата — Европейска агенция за околна среда](#)

¹⁷ [JRC PESETA IV — Задача 6](#)

¹⁸ [Доклад на ЮНЕП за 2023 г. относно недостига на адаптиране](#)

¹⁹ COM(2021) 82 final, в който адаптирането на местно равнище е определено като един от трите приоритета с междусекторно значение.

²⁰ [Мисия на ЕС „Адаптиране към изменението на климата“](#) и [Мисия на ЕС: Възстановяване на нашите океани и води](#)

Финансирането от ЕС, включително средствата по политиката на сближаване, осигурява значителна подкрепа за мерките за борба с изменението на климата в държавите членки и регионите през периода 2021—2027 г. На национално, регионално и местно равнище обаче все още съществуват значителни пропуски в инвестициите и политиките. **Комисията, съвместно с Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), ще проучи възможността за изготвяне на общоевропейска карта, в която да се идентифицират съществуващите инвестиционни проекти и потенциалните нови инвестиционни възможности за адаптиране на крайбрежните райони, както и свързаните с тях разходи и ползи в контекста на бъдещото изменение на климата. Освен това Комисията ще се възползва от техническата консултативна подкрепа на ЕИБ (например чрез JASPERS²¹ и други съответни консултантски мандати), за да предостави подкрепа за изграждане на капацитет при изготвянето на инвестиционни стратегии и проекти за крайбрежните общности. Те могат да бъдат финансирани чрез комбинация от безвъзмездни средства от ЕС и кредитни инструменти на ЕИБ, предназначени специално за малки и средни общини при разработването на проекти за повишаване на устойчивостта спрямо изменението на климата. Успоредно с това Комисията ще насърчава сътрудничеството и стратегическите партньорства между националните органи и органите на крайбрежните общини, като използва съществуващите инструменти, като например Европейската градска инициатива, общностите „Regio Peer2Peer“ и JASPERS.**

С цел повишаване на устойчивостта на крайбрежните общности Комисията определи няколко приоритета на равнището на ЕС, на национално и регионално равнище: **i) подобряване на знанията и осведомеността относно** рисковете за крайбрежните райони, подпомогнато от инициативата OceanEye и нейният нов инструмент „Европейският цифров океан — отражение на реалния“; **ii) по-добро набелязване на нуждите от инвестиции;** **iii) укрепване на инвестиционното планиране и управлението,** както и изясняване на отговорността за риска на всички нива на управление; **iv) подкрепа за изграждане на капацитет** за реализиране на проекти за укрепване на адаптивността; **v) мобилизиране на инвестиции** за адаптиране към изменението на климата и смекчаване на последиците от него. Тези усилия ще се основават на съществуващи и нововъзникващи инструменти, сред които Climate-ADAPT, EMODnet и „Европейският цифров океан — отражение на реалния“. Последният, разработен в сътрудничество с инициативата „Дестинация Земя“, ще предоставя информация в почти реално време за състоянието на океаните и крайбрежията. Това ще засили способността на органите да предвиждат и да реагират на опасности, да картографират рисковете и по-целенасочено да прилагат превантивни мерки за защита на хората, инфраструктурата, екосистемите и местния бизнес.

Природосъобразните решения също могат да бъдат особено ефективни, като осигуряват екологични, социални и икономически ползи и същевременно укрепват адаптивността на крайбрежните райони. През 2026 г. Комисията ще предложи **Европейска рамка за адаптивност спрямо изменението на климата** с цел да се интегрират бъдещите климатични рискове в политиките на ЕС, инвестиционните решения и управлението на риска. Поради това органите се насърчават да **включат рисковете, свързани с повишаването на морското равнище и изменението на климата, в управлението на крайбрежните райони и териториалното устройство.** Инициативи като „Новият европейски Баухаус“ също ще подкрепят крайбрежните градове чрез иновативни и приложими на други места решения за устойчивост, а

²¹ [JASPERS — съвместна помощ за подкрепа на проекти в европейските региони.](#)

бъдещият **Европейски пакт за океана** има за цел да засили интегрирането на въпросите, свързани с изменението на климата, в морското пространствено планиране.

Съвместното управление, включващо местните заинтересовани страни, и по-специално рибарите, в определянето и управлението на защитените зони, може да подобри резултатите от опазването и дългосрочната устойчивост на мерките. Чрез съчетаването на науката с местните познания то може да доведе до по-добро спазване на изискванията, да намали конфликтите и да подпомогне адаптирането към изменението на климата. То може да донесе ползи и на местно равнище чрез създаването на работни места в областта на възстановяването, мониторинга и стопанисването, както и чрез приходи от възстановяването на природата и от кредити за син въглерод. Комисията **насърчава инициативи за водено от общностите местно развитие в крайбрежните и риболовните райони (FLAG/LAG)** с цел подкрепа на проекти за опазване на морската среда, възстановяване и природосъобразни инициативи. Държавите членки се приканват също така да гарантират, че крайбрежните общности участват активно във вземането на решения, свързани с морските защитени зони.

Крайбрежните общности също са от ключово значение за **сигурността и устойчивостта на Европа**. Много от тях са разположени по външните морски граници на ЕС и са изправени пред нарастващи предизвикателства в областта на сигурността, включително хибридни заплахи, саботаж и рискове, свързани с продължаващи конфликти, като например дронове и плаващи морски мини. Тези заплахи могат да засегнат неблагоприятно рибарството, морския транспорт и други икономически дейности, като същевременно подкопават граничния контрол и улесняват трансграничната престъпност. Особено внимание трябва да се обърне и на защитата и устойчивостта на **критичната крайбрежна и морска инфраструктура**, включително пристанища, инфраструктурата за енергия от възобновяеми източници в морето и подводните кабели. Заинтересованите страни от крайбрежните райони, включително рибарите, пристанищните органи и местните участници в морския сектор могат да допринесат за морската ситуационна осведоменост чрез доброволно съобщаване на необичайни или подозрителни дейности в морето, в съответствие с националните нормативни уредби.

Освен това **укрепването на сигурността и отбраната в крайбрежните райони е от съществено значение**, за да се гарантира защитата на критичната инфраструктура, да се увеличи капацитетът за наблюдение и да се подобрят способностите за бързо реагиране в морската област. В този контекст усъвършенстваните цифрови способности, като например „Дестинация Земя“ и нейните цифрови модели с висока разделителна способност „Адаптиране към изменението на климата“ и „Екстремни метеорологични явления“ могат да подпомогнат органите и крайбрежните общности чрез подобрена ситуационна осведоменост, прогнозиране на риска, системи за ранно предупреждение и симулация на сложни сценарии, свързани с климата и сигурността.

С цел да се подобри готовността и да се обхванат повече населени места **Комисията ще разшири инициативата CoastWAVE²²**, като включи местни оценки на риска и пригодени за конкретни обстоятелства системи за предупреждение, за да се гарантира, че сигналите достигат до крайбрежните населени места. Тези усилия са в съответствие със **Стратегията на ЕС за морска сигурност, Стратегията на ЕС за пристанищата, Стратегията на ЕС за Съюз на подготвеност** и бъдещата **Европейска стратегия за сигурност**, като отразяват необходимостта от по-голяма устойчивост и осведоменост относно рисковете в крайбрежните райони. В съответствие с тези стратегии органите

²² [CoastWAVE 2.0 | Мрежа на Съюза за знания в областта на гражданската защита](#)

следва да повишат осведомеността относно рисковете в близост до пристанищните зони, за да могат жителите да реагират адекватно в случай на инциденти.

Като **пазители на океана** крайбрежните общности играят жизненоважна роля в опазването на морските ресурси и екосистеми, като същевременно подпомагат поминъка на населението, продоволствената сигурност и дейностите в областта на устойчивата синя икономика. Крайбрежните общности заемат централно място в подхода „от извора до морето“ и са от съществено значение за **опазването и възстановяването** на крайбрежната и морската среда, включително изключително богатото биологично разнообразие на най-отдалечените региони.

Пристанищата са ключови крайбрежни центрове за кръговост и контрол върху замърсяването. В рамките на стратегията за пристанищата Комисията ще подкрепи тази роля чрез опростяване на техническите критерии, рационализиране на процедурите за издаване на разрешения и предоставяне на насоки на държавите членки.

Въпреки значителните усилия за опазване и възстановяване, както и постигнатия напредък в областта на управлението на устойчивия риболов, **крайбрежните и морските екосистеми продължават да са подложени на силен натиск** от замърсяване, еутрофикация, прекомерен улов, ерозия и изменение на климата. Около **80 % от защитените морски и сухоземни местообитания в Европа** са в незадоволително или лошо състояние, а **62 % от реките, езерата и крайбрежните зони** са в незадоволително екологично състояние²³. Това има отрицателни последици за общественото здраве и намалява безопасността и привлекателността на крайбрежните райони. Това също така подкопава основния стълб на устойчивостта в секторите на синята икономика, като например рибарството и аквакултурите. По-ефективното **прилагане и спазване на законодателството на ЕС в областта на околната среда остава от съществено значение**, наред с целенасочените мерки за възстановяване съгласно Регламента относно възстановяването на природата²⁴. До септември 2026 г. се очаква държавите членки да представят национални планове за възстановяване, което ще бъде важен етап към по-координирано опазване на крайбрежните и морските екосистеми. Планираното преразглеждане на Рамковата директива за морска стратегия в предстоящия Европейски законодателен акт за океаните има за цел да засили опазването на околната среда, да опрости разпоредбите и да засили съгласуваността с достиженията на правото на ЕС.

Чрез мисиите по „Хоризонт Европа“ „Възстановяване на нашите океани и води“²⁰ и **„Пакт за почвите в Европа“²⁵** ЕС вече подкрепя крайбрежните общности чрез разработване и изпитване на иновативни решения за възстановяване, управление на крайбрежието и практики за регенеративна синя икономика. **Стратегията на ЕС за научни изследвания и иновации за океана и водите** ще помогне за разширяването на обхвата на подхода „от извора до морето“ чрез въвеждане на иновации в управлението на водите и подобряване на водната ефективност. Средствата от ЕС — като например средствата по политиката на сближаване, ЕФМДРА и LIFE — вече подкрепят инвестиции в биоразнообразието, устойчивостта спрямо изменението на климата, устойчивото управление на водните ресурси и кръговата икономика в крайбрежните райони.

Основни инициативи — Комисията:

²³ Околна среда в ЕС до 2025 г. ЕАОС, 2025 г. и Доклад на „Коперник“ за състоянието на океаните (OSR)

²⁴ Директива 79/409/ЕИО, Директива 92/43/ЕИО на Съвета, Директива 2008/56/ЕО и Регламент (ЕС) 2024/1991.

²⁵ Мисия на ЕС: „Пакт за почвите в Европа“

- *ще насърчава структурирани партньорства за съвместно управление (включително с участието на рибарите) на защитените зони и ще подпомага държавите членки и местните органи да интегрират участието на заинтересованите страни в планирането, мониторинга и периодичния преглед на плановете;*
- *заедно с ЕИБ ще проучи възможността за изготвяне на карта на инвестициите на равнището на ЕС в областта на адаптирането на крайбрежните райони, както и за използване на **техническата консултативна подкрепа на ЕИБ** с цел подпомагане на изграждането на капацитет;*
- *ще насърчи сътрудничеството и стратегическите партньорства между националните органи и органите на крайбрежните общности;*
- *ще разшири инициативата **CoastWAVE**, за да включи повече общини в местните оценки на риска и в специално разработените системи за предупреждение.*

2.3. Крайбрежни общности с добри условия за живот.

Достъпът до медицински грижи, образование, квалификация, цифрова и транспортна свързаност, както и до достъпни жилища, е от съществено значение за поддържането на привлекателността и добрите условия на живот в крайбрежните общности, особено за младите хора. Тези услуги са от решаващо значение и за гарантирането на ефективно право на престой²⁶. Въпреки това крайбрежните общности в целия ЕС са изправени пред много различни икономически условия и териториални предизвикателства, особено в селските и отдалечените райони.

Дългосрочната визия за селските райони в ЕС²⁷ предоставя цялостна рамка на ЕС за справяне с тези предизвикателства, включително специфичните нужди на селските крайбрежни райони, които се сблъскват с географски ограничения, проблеми с достъпността и намаляване на населението. Първата в историята **стратегия на ЕС за борба с бедността**, приета на 6 май 2026 г., както и предстоящият **план за действие на ЕС за селските райони**, който ще бъде приет по-късно през тази година, ще подкрепят допълнително тези усилия.

Достъпността на жилищата е под особено голям натиск в някои квартали, особено в градовете, но също и в други привлекателни за туристите места.²⁸ Нарастващото търсене, предизвикано от туристическите потоци, краткосрочното отдаване под наем на жилища, неосновните жилища, незаетите жилища, инвестиционното търсене или други форми на непървично ползване на жилища, все повече създава риск от изместване на местното население и ограничаване на достъпа до жилища за работниците от критично значение. Разширяването на социалното жилищно строителство може да се превърне във важен политически инструмент за крайбрежните общности. Бъдещата общоевропейска инвестиционна платформа за достъпни и устойчиви жилища ще работи за мобилизиране на средства за социални жилища и жилища на достъпни цени. Успоредно с това, както е оповестено в Европейския план за жилища на достъпни цени, Комисията ще предложи **Закон за жилищата на достъпни цени**, който да помогне на публичните органи да идентифицират районите с проблеми в жилищното настаняване, и при пълно зачитане на принципа на субсидиарност да им даде възможност да предприемат съразмерни мерки за гарантиране на ценовата достъпност на жилищата. Освен това, **Регламентът за**

²⁶ В съответствие с предстоящата [Стратегия за правото на престой](#).

²⁷ COM/2021/345 final

²⁸ SWD(2025) 1053/2 — Разбиране на жилищната криза

краткосрочно отдаване под наем²⁹, който се прилага от 20 май 2026 г., ще внесе повече яснота и ще помогне на публичните органи да регулират пазара по пропорционален начин, като изискват задължителна регистрация на домакините и споделят данни за действителните трансакции между цифровите платформи и националните органи. Настоящата МФР вече подкрепя усилията за преодоляване на недостига на достъпни и качествени жилища с помощта на най-малко 43 млрд. евро³⁰ по линия на фондовете по политиката на сближаване, InvestEU, LIFE, програмите „Единен пазар“ и „Хоризонт Европа“, както и чрез NextGenerationEU, докато междинният преглед на политиката на сближаване позволи пренасочването на допълнителни 3,3 млрд. евро по ЕФРР към приоритета за достъпни и социални жилища. В перспектива Социалният фонд за климата ще финансира инвестиции за енергийна ефективност и саниране на сгради, както и за чисто отопление и охлаждане. **Комисията насърчава държавите членки да увеличат инвестициите** в жилищния сектор и свързаните с него услуги в крайбрежните общности, които изпитват натиск по отношение на жилищното настаняване, особено за най-уязвимите групи.

Крайбрежията на ЕС са дом и на богато **морско наследство**, включващо морски обекти, включени в Списъка на световното наследство на ЮНЕСКО³¹, местни традиции, кулинарна култура, обичаи и занаяти, които поддържат идентичността на общността и ценностите, предавани от поколение на поколение. Дейности като дребномащабния и занаятчийския риболов, аквакултурите, корабостроенето и морското дело са от основно значение за социалната и културната среда. Уникалният им принос към местната идентичност трябва да бъде признат на всички нива на управление.

Инициативи като **коалицията „EU4Ocean“** за увеличаване на осведомеността по отношение на океаните ще продължат да повишават осведомеността относно културното, социалното и икономическото значение на океаните, като подчертават морското наследство на крайбрежните общности и същевременно ще подкрепят предаването на знания между поколенията и отговорното стопанисване на океаните. **Инициативата „Нов европейски Баухаус“** (НЕБ) и **Лабораторията за крайбрежни, островни и океански общности към „Нов европейски Баухаус“** също предлагат възможности за крайбрежни проекти, които съчетават устойчивост, дизайн, култура и издръжливост спрямо изменението на климата.

Комисията насърчава държавите членки и местните общности да продължат да подкрепят инициативи, свързани със синьото и морското наследство, чрез механизмите за водено от общностите местно развитие (ВОМР) и техните местни инициативни рибарски групи (МИРГ), както и чрез други програми и инициативи на местно и национално равнище.

Основни инициативи — Комисията:

- *ще предложи Закон за жилищата на достъпни цени, който да помогне на публичните органи да идентифицират районите с проблеми в жилищното настаняване, и при пълно зачитане на принципа на субсидиарност да им даде възможност да предприемат мерки за защита и насърчаване на достъпността на жилищата в тези райони.*

²⁹ Регламент (ЕС) 2024/1028

³⁰ Европейски план за действие за достъпно жилищно настаняване COM(2025) 1025 final

³¹ [Център за световно наследство — Програма за морското световно наследство](#)

- *чрез инициативата „Нов европейски Баухаус“ (НЕБ) и стартирането на Лабораторията за крайбрежни, островни и океански общности към „Нов европейски Баухаус“ ще се предоставят възможности за крайбрежни проекти, които съчетават устойчивост, дизайн, култура и издръжливост спрямо изменението на климата.*

3. Прилагане на стратегията

3.1. Финансиране

Достъпът до финансиране за синята икономика се увеличава постоянно. Чрез платформата **BlueInvest** ЕС подпомага стартиращи предприятия и МСП да разработват и разширяват иновативни технологии и услуги, свързани с океаните, включително в крайбрежните райони, като им осигурява наставничество, свързване с инвеститори и подкрепа при набирането на средства. Инвестиционният инструмент за синята икономика — подкрепен от ЕФМДРА и InvestEU и управляван от Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ) — има за цел да мобилизира до 1 млрд. евро под формата на капиталови инвестиции до 2028 г. Освен това Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) също играе ключова роля, като средногодишните ѝ инвестиции в проекти в областта на синята икономика и защитата на крайбрежието възлизат на около 2,6 млрд. евро.

По-тясното сътрудничество и полезните взаимодействия с националните банки за насърчаване на развитието и други многостранни финансови институции могат да спомогнат за по-лесен достъп на крайбрежните предприятия и общности до финансиране, технически консултантски услуги и подкрепа за изграждане на капацитет. **Регламентът на ЕС за таксономията** също спомага за насочването на инвестициите към дейности, допринасящи за устойчивото използване и опазването на водните и морските ресурси³². Освен това, законодателните програми³³ ще играят основна роля в задействането на частен капитал. Тези законодателни програми могат да насърчат инвестициите чрез намаляване на разходите за дългосрочни капиталови инвестиции и признаване на намаляващия риска ефект на гаранциите от ЕС или националните гаранции върху капиталовите изисквания.

Политиката на ЕС на сближаване, Общата селскостопанска политика и морските политики продължават да подкрепят устойчивото развитие в крайбрежните региони, като се допълват от инициативи за изграждане на капацитет, като например TAIEX-REGIO Peer2Peer³⁴ и FAMENET за местни групи за действие.

В перспектива предложената многогодишна финансова рамка за периода 2028—2034 г. предлага нови възможности на държавите членки и регионите за укрепване на крайбрежните общности. Държавите членки се насърчават да **съгласуват своите национални и регионални планове за партньорство (НРП)** с целите на **настоящата стратегия** и, в сътрудничество с регионалните и местните власти, да подкрепят решения, съобразени с конкретните условия на място и адаптирани към местните нужди. Предлаганият **Европейски фонд за конкурентоспособност (ЕФК)**³⁵

³² Регламент (ЕС) 2020/852

³³ [C\(2025\) 2731 final](#)

³⁴ [Inforegio — TAIEX-REGIO Peer2Peer](#)

³⁵ COM(2025) 555 final

би могъл също така да подкрепи инвестициите и иновациите в секторите на устойчивата синя икономика.

В рамките на **партньорството за устойчива синя икономика**³⁶ по програмата „Хоризонт Европа“ до 2027 г. Комисията ще отпусне над 450 млн. евро за повече от 43 проекта в областта на научните изследвания и иновациите, които подкрепят климатично неутрална, устойчива и конкурентоспособна синя икономика, включително целева подкрепа за устойчиви крайбрежни общности и предприятия. До края на 2026 г. местните и крайбрежните общности също така ще бъдат включени в покана за техническа подкрепа с цел изготвяне на програми за преход в рамките на **мисията „Океани и води“**³⁷, така че проектите и инвестициите да отразяват местните нужди.

3.2. Управление

Ефективната подкрепа за крайбрежните общности зависи от силен **подход за многостепенно управление** и от тясно сътрудничество между местните, регионалните, националните и европейските органи. Значимото участие на местните и регионалните участници в изготвянето и прилагането на политиките е от съществено значение, за да се отразят местните нужди и да се допринесе за постигането на приоритетите на ЕС.

ЕС е създал структури за териториално сътрудничество и платформи за диалог, които свързват крайбрежните общности с регионалните и националните власти, пристанищата, промишлеността, академичните среди и гражданското общество, като например **стратегии на ЕС за морските басейни и макрорегионалните стратегии на ЕС**. Тези рамки спомагат за превръщането на приоритетите на ЕС в ориентирани към местните условия решения, които укрепват екологичната устойчивост, икономическата диверсификация и регионалните вериги за създаване на стойност.

До 2027 г. Комисията и държавите членки от Атлантическия регион ще работят по актуализирането на морската стратегия за Атлантическия океан, включително по евентуалното разработване на нова макрорегионална рамка за Атлантическия регион. Успоредно с това Комисията, съвместно със Съюза за Средиземноморието и партньорите от Източното Средиземноморие, ще разработи нова стратегия за морския басейн с цел подкрепа на устойчива и конкурентоспособна синя икономика в региона.

Инициативи като **Европейския ден на морето**, включително ежегодната кампания от местни събития „Европейски ден на морето в моята страна“, спомагат за свързването на местните общности с възможностите и политиките на ЕС. **Мрежата „Европейски ден на морето — сини градове“** ще засили сътрудничеството между европейските крайбрежни и пристанищни градове с цел насърчаване на устойчиви морски политики, иновации и здравословна морска среда.

Същевременно все още са налице значителни пропуски в събирането на социално-икономически и екологични данни на местно равнище за крайбрежните общности. Като използва съществуващите хармонизирани статистически дефиниции, класификации и рамки за събиране на данни, Евростат, съвместно с други служби на Комисията, ще се стреми да запълни тези пропуски, за да помогне на местните органи и заинтересованите страни да насочват по-добре мерките, да определят приоритетите при инвестициите и да укрепят устойчивостта.

³⁶ Партньорство за устойчива синя икономика

³⁷ Работна програма на „Хоризонт Европа“ за периода 2026—2027 г.

Основна мярка — Комисията:

- *ще актуализира морската стратегия за Атлантическия³⁸ океан съвместно с държавите членки от Атлантическия регион, като ще обсъди и възможността за създаване на нова макрорегионална рамка за Атлантическия регион, и ще представи, съвместно със Съюза за Средиземноморието и партньорите от Източното Средиземноморие, нова стратегия за морския басейн на Източното Средиземноморие в подкрепа на устойчива и конкурентоспособна синя икономика.*

4. Заключение

Крайбрежните общности в ЕС са от ключово значение за икономическия просперитет, устойчивостта спрямо изменението на климата и културното наследство на ЕС. В Стратегията на Комисията за проспериращи и устойчиви крайбрежни общности с добри условия за живот се очертават основните възможности за **укрепване** на тези райони и за подкрепа на тяхното **дългосрочно развитие**. Стратегията поставя **хората** в центъра на вниманието и осигурява **последователна рамка за по-добро съгласуване на съответните политики на ЕС**. Тя също така създава полезно взаимодействие със съществуващи инициативи, по-специално със стратегията на ЕС за островите и със стратегията на ЕС за най-отдалечените региони.

Комисията ще работи съвместно с държавите членки за съгласуване на бъдещите политики и инструменти за финансиране със специфичните нужди на крайбрежните общности и за осигуряване на ефективното им прилагане. Заедно с председателството на Съвета **на 26 юни 2026 г.** Комисията ще организира **конференция на високо равнище, посветена на островите и крайбрежните общности, с цел да даде старт на изпълнението и на двете стратегии.**

Общият напредък ще се оценява прозрачно и периодично чрез **информационния панел на Пакта за океана и доклада за състоянието на Пакта за океана.**